

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide õppekava

Tantsukunst

Margaret Rooste

VIITAMISE KULTUUR TANTSUÕPETUSES

Tantsuõpetaja lõputöö

Juhendaja: Ele Viskus, MA

Kaitsmisele lubatud:.....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. INSPIRATSIOON	5
1.1. Inspiratsiooni teooriad	5
1.2. Teise autori loometöö kopeerimine ja imiteerimine	7
1.3. Plagiaadi päritolu	11
2. VIITAMINE	13
2.1. Viitamise puudumine õppeprotsessis	14
2.2. Teadlik kunsti tarbija	16
3. SOTSIAALMEEDIA TANTSUÕPETUSES	20
3.1. Tantsumeedia	20
3.2. Minule tekkinud kuvand	23
3.3. Uuring	25
3.4. Tantsuõpetaja roll ja vastutus	29
KOKKUVÕTE	33
KASUTATUD ALLIKAD	36
SUMMARY	38

SISSEJUHATUS

Selle lõputöö sisendiks on isiklik huvi, mis tekkis nähes üht Eestis tegutsevat tantsustuudiot kopeerimas Uus-Meremaa tantsugrupi koreograafiat. Nii mõnedki Eesti tantsuõpetajad/koreograafid märkasid seda ning võtsid sõna teemal, et inspireerumisel ja kopeerimisel on vahe. Tantsustuudio lahendas probleemi kirjutades oma YouTube'i video alla, kellest nende koreograafia inspireeritud on. Seega hakkas mind ka üldisemalt huvitama, kuidas tantsus üldse viitamine toimub ja millal eristub inspireerumine kopeerimisest.

Ajal, kus sotsiaalmeedias (Instagram, YouTube ja ka TikTok) jagatakse hetki oma elust teistega rohkem kui kunagi varem, on sotsiaalmeedia platvormide tarbijatele loodud kuvand tantsust, tantsuõpetusest ja tantsuõpetajatest. Jagatavast on võimalik inspireeruda, kuid sama lihtne on seda autorile viitamata ka kopeerida.

Töö jaotub kolmeks mahukaks peatükiks, millest esimene on inspiratsiooni teooriad seletav. Uurin piire kopeerimise, imiteerimise, matkimise ja jäljendamise vahel. Selles peatükis soovin välja selgitada, kust jookseb piir kopeerimise ja inspiratsiooni vahel tantsus ning mis on, kust tuleb ja miks inspiratsioon vajalik on?

Teises peatükis uurin viitamise kultuuri õppeprotsessis ja teadliku kunsti tarbija olulist ning üritan leida vastused küsimusele

- Milline on olnud viitamise kultuur tantsuõpetuse õppeprotsessis ning mil määral on see sotsiaalmeedia kasvava kasutuse ajal muutunud?

Kolmas peatükk on sotsiaalmeedia tantsuõpetusest, kus kirjeldan tantsumeediat, minule kui tantsuga kokkupuutuvale inimesele tekkinud kuvandit sellest ning käsitlen tantsuõpetaja rolli ja vastutust viitamise juures. Otsin vastuseid küsimustele:

- Millise kuvandi loob sotsiaalmeedia tantsuõpetajast ja tema edastatavast sisust?
- Milline on tantsuõpetaja roll ja vastutus viitamise kultuuri loomiseks tantsuõpetuses?

Töös kasutan kvalitatiivset uurimismeetodit. Põhiprobleemiks on tantsuõpetuses ja tantsus üldiselt puuduv viitamise kultuur. Töö eesmärk on teada saada, milline on viitamise kultuur tantsus ja kui suur on tantsuõpetaja roll ja vastutus oma õpilastele infot edastada ning ise kursis olla sellega, mis toimub väljaspool enda stuudiot. Selgitada enda kui tantsuõpetaja jaoks välja, millised võimalused on viitamise kultuuri kasutamiseks ning loomiseks tantsus.

1. INSPIRATSIOON

Käesolevas peatükis uurin inspiratsiooni teooriaid, kopeerimist, imiteerimist ning plagiaadi päritolu. Vaadates tantsuvõistluseid nagu Koolitants, Kuldne Karikas või sotsiaalmeediat (YouTube, Instagram) jääb mulje nagu oleks tantsumaastikul vaja pidevalt uusi ideid ja originaalseid lähenemisi teistele esitada. Selleks, et üldse millegi loomisega alustada, on vaja inspiratsiooni ja tahet. Tavapäraselt ongi uue idee sütitajaks inspiratsioon ehk millestki või kellestki inspireerumine.

Tantsus ja ka teistes kunstivaldkondades tundub inspireerumine olevat ülioluline aspekt. Enda protsesse analüüsid on inspiratsioon sisemine tunne, mida ei oska otseselt sõnadesse panna. See tekib ühel hetkel - tunne, et justkui “pirn läheb põlema”. Selleks, et mõista, mis inspiratsioon olla võib ja kust see alguse saab, kirjeldan kahte inspiratsiooni teooriat, mida on uurinud reverend Mark A. Willcox.

1.1. Inspiratsiooni teooriad

Ühte teooriat inspiratsioonist võiks kirjeldada kui ilmutuse subjektiivset mõju. See teooria peab ilmutust tõe üleloomulikus edastamiseks meelele ja inspiratsiooni kui üleloomulikus vastuvõtja võimete valgustuseks ja kontrolliks, mis võimaldab adekvaatselt edastatud tõest aru saada ning seda taasesitada. (Willcox 1895, lk 171-172)

Kui see teooria vastab tõe ja sedasi saab eristada ilmutust ja inspiratsiooni, tundub ilmne, et kui see on seletatav kui eelneva subjektiivne mõju, sulandub inspiratsioon ja ilmutus. Jäädes seejuures ilma igasugustest üleloomulikest omadustest ja funktsioonidest.

Selle teooria järgi võiks öelda, et inspiratsioon ja ilmutus pole eraldiseisvad. Pole olemas sellist asja nagu eristuv ja õige inspiratsioon. Vastuvõtja mõistus on talle endale jäetud. (samas, lk 171-172)

Kõnealune teooria seletab inspiratsiooni tunnetust kui ilmutuse ja inspiratsiooni sulandumist. Kasutades sõna ilmutus jääb mulje nagu inspiratsioon siiski oleks midagi suursugust ja võib-olla seetõttu, et see on niivõrd kirjeldamatu.

Teine teooria ajab segamini intuitsiooni ja inspiratsiooni. See pakub välja ja eeldab, et inspiratsiooni nähtus on midagi, mida inimesed seostavad mõistega "geenius". Inspiratsiooni kontseptsioon ei seisne siinkohal tõe vahendatud avastamises, vaid meele poolt antud nägemuses ja impulsis. See teooria seletab inspiratsiooni selle tühistamisega. (samas, lk 173-174)

Antud teooriaga on lihtsam samastuda, kuid sõnum jääb ikkagi segaseks. Jääb mulje nagu inspiratsiooni polekski olemas, vaid ainult intuitsioon. See pole välistatud, kuna intuitsioon nii nagu ka inspiratsioon on pigem midagi väga tunnetuslikku, selle kogemist ei pruugi väliselt näha.

Need teooriad võivad olla kaks peamist varianti, kuidas seletada inspiratsiooni, eriti tantsus. Arvan, et inspireerumist on võimalik jagada kaheks - tunnetuslikuks ja väliselt nähtavaks. Tunnetuslik inspireerumine tundub olevalt olulisel kohal, et tantsu luua ja motivatsiooni püsivana hoida.

Ameerika kognitiivteadlase Scott Barry Kaufmani järgi on inspiratsioonil kolm peamist omadust: esilekutsumine, transendentsus ehk nähtamatu maailm, kuid siiski eksisteeriv ja lähenemise motivatsioon. Inspiratsioon hõlmab lähenemismotivatsiooni, mille puhul inimene püüab uut ideed/visiooni edasi anda, väljendada või ellu viia. Inspiratsioon ei ole sama, mis positiivse tunde saamine. Võrreldes inimest, kes on põnevil ja inimest, kes on inspireeritud olekus, selgub, et inspireeritud inimesed tunnetavad kõrgemat vaimsuse taset ja madalamat

tahtekontrolli, kontrollitavust ja enese vastutust. Positiivse tunde puhul teeb inimene edusamme oma otseste, teadlike eesmärkide suunas. Inspiratsioon on rohkem seotud millegi uue, parema või olulisema tärgamisega. Seega suurendab inspiratsioon ka heaolu. Inspiratsiooni kestus võib sõltuda inimese enda eesmärkides ja tänutunde tasemest elus. (2011)

Seega saab inspiratsiooni üks mõjudest olla heaolutunne. Nähes või kogedes midagi, mis mind inspireerib, tahan seda mingil viisil ära kasutada. Näitena saan tuua oma koreograafi praktika lavastusest, mille jaoks sain inspiratsiooni nähtud piltidest ja videotest Instagramis ja TikTakis. Praeguseks olen lahendamata probleemi ees, kuidas ma saaksin oma töös viidata mind inspireerinud materjalile läbi etendaja nii, et ka publik sellest aru saaks.

Sotsiaalmeediast info kättesaadavus ja inspireerumimine võivad tekitada olukorra, kus üks hetk on kogutud infot nii palju, et ei oska sellega midagi peale hakata. Seega heaolutunnet või eduelamust ei teki. Olenemata inimese enda eesmärkidest ja tänutunde tasemest loovad sotsiaalmeedia platvormid koha, kus tantsuõpetajal on võimalik teistega pidevalt võrrelda ning see võib olla ka üheks põhjuseks, millest tuleneb kopeerimine. Soov olla sama edukas, kui need, keda iga päev enda ekraanil näen.

1.2. Teise autori loometöö kopeerimine ja imiteerimine

Arvan, et nii kaua, kui mina olen tantsu ja üldse liikumisega tegelenud on see käinud “*copy and paste*” põhimõttel. Ise improviseerides on kehamälu kinnistunud kindlad liikumised, mida olen selle meetodi abil õppinud. Omakorda hakkavad need liikumised tantsuõpetaja rollis olles õpilastele kanduma. See ei ole parim viis kuidas säilitada õppimise, originaalsuse ja omapära suhet iga tantsija liikumises. Kasutades seda viisi kui õppimisvahendi tekib valik viitamise reeglistiku ja vahetu üksteisest inspireerumise vahel.

Kopeerimine on mõistetav, kui see on õppimise või uute oskuste omandamise eesmärgil, kuid mitte siis, kui võtta kellegi teise töö ja nimetada seda enda omaks ning puudub ükskõik millises vormis viitamine. Läbi liikumise viidata millelegi millest vaataja ei pruugi teadlik

olla, muudab piiri kopeerimise ja inspireerumise vahel häguseks.

Erinevus nende kahe vahel tundub tegelikult teoorias üsna selge, kuid praktikas on väga keeruline teha vahet, kust maalt seda piiri tõmmata tuleks?

Veebidisainer Steven Bradley on kirjeldanud ühte varianti, kuidas endale kui autorile seda piiri selgemaks teha. Tema järgi peab autor lisaks üldpildile suutma mõista, mis on teda inspireeriva töö tuum. Töö võiks teha originaalseks, kui võtta inspiratsiooniallika tuum ja panna sinna juurde enda looming või inspireeruda mitmest asjast kuni neist saab tervik, millele toetuda. (2013) See viis saaks potentsiaalselt olla üks viitamise reeglistiku osa - kasutada võib inspiratsiooniallika tuuma, pannes sinna enda mõtted juurde.

Kopeerimine on üks peamisi viise, kuidas õpivad nii inimesed kui ka loomad. Kõige selgemini võib seda näha laste peal. Professor Mark Nielsen (2006, lk 555-565) on toonud välja kolm peamist kopeerimise viisi: imitatsioon, jäljendamine ja matkimine. Imitatsiooni puhul mõistavad lapsed kopeeritava tegevuste eesmärki ja üritavad seda reprodutseerida. Jäljendamise puhul mõistavad lapsed samuti tegevuste eesmärki, kuid ei kopeeri kopeeritava kindlaid toiminguid. Matkimist kasutavad lapsed siis kui nad kopeerivad toiminguid, mida kopeeritav kasutab kindla tulemuse saavutamiseks mõistmata nende põhjust. (Dimitrakopoulou 2016, lk 13-14)

Tantsus võib samuti eristada kolme erinevat kopeerimise viisi. Esimene neist on kopeeritava isiku peegeldamine, teine viis on mõeldud treenitud keha vormimiseks ja parandamiseks ning kolmandaks, kordamine proovide näol. Publiku perspektiivist peaks etendatav koreograafia olema lühiajaline ning kordumatu, seejuures justkui unustades, et etendajad on seda koreograafiat mitmeid kordi korranud ning etendusel nähtav on nende proovide tulemus. (samas, lk 15-18)

Arvan, et pannes end publiku vaatenurka ei mõtle ma ka selle peale, kui palju proove on enne etenduskorda tehtud. Kordumatut elamust soovin küll. Üldjuhul on kõige tähtsam, et see mida näidatakse on midagi, mida tahan otsast lõpuni vaadata. Näha uusi vaatenurki, ideid ja mõtteviise.

Kopeerimise ja viidete mõistmisega satun publikuna hätta, kui ma pole kursis, mis on originaalmaterjal, millega tantsus seost üritatakse luua. Isegi kui ma originaalmaterjaliga kursis olen, tundub nagu oleks tantsus kõik lubatud. Autor ise ei pruugi samuti teadlik olla, et mina publikuna teatuid seoseid loon, sest on võimalik, et olen eelnevalt näinud mõnda koreograafiat, mida autor pole.

Kordamise ja kopeerimise vahel on palju sarnasusi, kuid samal ajal tuleb neid kahte eristada. Kordamine võib olla nii sisemine kui välimine. Sisemine on see kui inimene kordab ennast, välimine on kellegi teise kordamine. Tantsus on sisemine kordamine justkui koreograafiline struktuur. (Dimitrakopoulou 2016, lk 18)

Kopeerimine muudab selgesõnalisemaks üksikisikute tehtud valikud. See ilmneb eriti tantsuvaldkonnas, kus meediumiks on inimese keha. Tantsu kopeerimisel tulevad ilmsiks valikud, ajalugu ja väärtused tänu reprodutseerimise võimalustele kellegi teise keha poolt. (samas, lk 20) Võimalik, et tants pole nii piiritletud kui näiteks kirjandus, aga arvestades, et need kuuluvad kokkuvõttes ühe suure valdkonna alla, siis üksikisiku tehtud valik on oluline igas aspektis.

Inglise keele õppejõud ja professor Joan A. Mullin koos Carol Peterson Havilandiga toimetasid raamatu "*Who owns this text?: Plagiarism, Authorship and Disciplinary Cultures*". Raamat toob välja, kuidas Suurbritannias ja Ameerika Ühendriikides tegutsevad arhitektid, disainerid, filmitegijad, graafilised disainerid arvavad, et laenamise õpetamine arendab nende professionaalset kunstioskust ja et kopeerimine on oluline õppimisviis, jäljendamine ei tähenda kopeerimist. Nad tõid välja ka fakti, et kui sind ei kopeerita klassiruumis või töömaastikul, siis pole su töö kunstnikuna piisavalt hea. Selline lähenemisviis on kasulik nii õpilasele kui ka kopeeritavale kunstnikule, kuna see suurendab tunnustust oma valdkonnas. (Haviland & Mullin 2009)

Kopeerimist kui meetodikat on visuaalkunstnikud laialdaselt kasutanud. Näiteks Ameerika kunstniku Elaine Sturtevant'i looming. Nii mõnedki ta tööd on koopiad Ameerika popkunstniku Andy Warhol'i loomingust. See meetoodika tõstatab küsimuse, kas kunstiteose

esimesel loojal on parem arusaam selle valmimiseks kasutatavatest tehnikatest ja protsessist kui neil, kes seda kopeerivad? (sammas, lk 20-21) Kopeerimine ei tohiks määrata kunstniku või tantsuõpetaja töö väärtust. Töö kui tants võiks olla piisavalt hea, et nii tegijad, osalejad kui ka publik inspireeruvad piisavalt, et sellest mingi osa endaga igapäevaellu kaasa võtta.

Usun, et teose autor ei pruugi omada teist tehnikat või protsessi, küll aga eesmärki ja mõtet. Need saaksid olla midagi, mida oleks võimalik alateadlikult jäljendada, kuid pigem eristub autori ja kopeerija eesmärk ning mõte. Seda olen täheldanud ka ise liikudes, tantsides. Tantsuõpetajat matkides ei jõua ma mõelda, mis eesmärk või mõte võiks olla mõne liikumise taga, välja arvatud juhul kui õpetaja pole seda mulle lahti seletanud. Võiks öelda, et tantsu ei saaks ilma kopeerimiseta, imiteerimiseta, matkimiseta ja jäljendamiseta eksisteerida. See on oluline õpiprotsessi osa.

Tants toetub põhimõtteliselt kopeerimisele, mis võib välistada võimaluse luua kindla struktuuri viitamise kultuurile tantsuõpetuses. Tantsus põimuvad omavahel kopeerimine, imiteerimine, matkimine ja jäljendamine. Seega on üksteise tööde ja loomingu kopeerimine justkui kogu aeg lubatud olnud.

Tantsija ja etenduskunstnik Stella Dimitrakopoulou tõi oma doktoritöös välja, et protsess, mis tantsijal imiteerimise, matkimise, kopeerimise ja jäljendamise ajal toimub on nii sisemine kui ka välimine, kuid endiselt puudub seejuures reeglistik või sõnastik, millele tantsus viidata. (2016) Vajadus selle sõnastiku või reeglistiku järgi tundub siiski olemas olevat. Selle olemasolul ei tekiks probleemi plagieerimisega või vähemalt oleks lihtsam tõestada, et see on juhtunud.

Tänapäeval on autorsuse mõiste ja kunstnik kui autor aktuaalne teema loomemajanduses. Peamiselt seetõttu, et jagamise ja koostöösoov ja vajadus omada ja kaitsta on selgelt eraldamata. (Dimitrakopoulou 2016, lk 24)

1.3. Plagiaadi päritolu

Sõnaga plagiaat/plagieerimine seostuvad esimesena erinevad uurimistööd, kus on olemas juhend, millest tuleb kindlalt kinni pidada, et hoida ära olukord, kus töö autor esitleb kellegi teise mõtteid kui enda loomingut.

Plagiaat nimetatakse eesti keeles loomevarguseks. Plagiaadi objektiks võivad olla tekst, andmed, pildid, heli või esitus. Kasutades kellegi teise tööd, ilma sellele viitamata või üldse andmata originaalallikast mingitki infot on automaatselt tegemist plagiaadiga. (ÕS 2018 *sub plagiaat*)

Arvatakse, et sõna “plagiaat” võeti kasutusele 1601. aastal, inglise keeles. Kui autor ja satiirik Ben Jonson kasutas kirjandusvarguste kirjeldamiseks sõna “plagiaat”. Aastal 1755 lisati sõna “plagiarism” Samuel Johnsoni sõnastikku ja määratleti kui kedagi, kes varastab teise mõtteid või kirjutisi. Suurenenud huvi plagiaadi vastu seostatakse valgusajastuga (1685-1815). (Bailey 2019)

Esimene teadaolev plagiarismi juhtum arvatakse olevat 80 pKr luuletaja Martiali poolt. Ta sai teada, et teine luuletaja Fidentius luges tema teoseid ja võttis kogu au endale. Tol ajal oli populaarne viidata teistele luuletajatele oma töö sees. Ametlik autoriõiguse seadus tuli alles 1600 aasta pärast. Martial kirjutas Fidentiuusest rea halvustavaid värsse. Ühes nendes ridades kasutas ta sõna “plagiarius”, mis tähendas tol ajal inimröövijat. (samas)

Plagieerimine on algusest peale tähendanud millegi “röövimist”. Teadaolevad juhtumid algasid kirjandusvaldkonnast, mis võib seletada, miks kirjanduses on viitamise reeglistik ja autoriõigused selgelt olemasolevad võrreldes tantsuga. Roomlastest kuni 17. sajandini hinnati oskusi originaalsuse põhjal ning praeguseks väga tuntud artistid kopeerisid teisi.

Selliste kopeerijatena on märgitud kuulsad ja teedrajavad isikud nagu näiteks näitekirjanik Shakespeare (1564-1616), kes kopeeris mitmeid oma tuntuid süžeesid ja lõike ning ka

polühistor Leonardo Da Vinci (1452-1519). Kopeerimine oli tõhusaim viis, kuidas kunsti edasi levitada ja oskuslik kopeerija oli väärtuslikum kui vähemoskuslik originaaltööde looja. Seega on kopeerimisel kui plagieerimisel olnud positiivne mõju kunsti arengule. See võiks olla ka üheks viitamise reeglistiku osaks tantsuks - kättesaadavus teiste loomingule ja sellega kursis olemine. (sammas)

Üheks põhjuseks, miks varasemalt toimus vähem kopeerimist kui praegu, oli massimeedia puudumine. Tänapäeval on võimalik pea igast maalist või raamatust saada elektrooniline koopia. Kunsti ja kirjanduse kättesaadavus oli ajaloo enne massimeedia ajastut väga piiratud. Teine põhjus arvatakse olevat filosoofiline. Mõistet “intellektuaalne omand” ei olnud olemas. Sõnu ja ideid ei peetud millekski, mis saaks olla kellegi omand. Muutus toimus 15. sajandil, mil kirjaoskuse kasv ja uued tehnoloogiad muutsid loovtööd kättesaadavamaks. (sammas)

Üks oluline aspekt, mis valgusajastul läbi käima hakkas oli indiviidi tähtsus. See aitas omakorda kaasa keskendumaks rohkem individuaalsele loovusele ja autorlusele. “Anne statuut” (1710) oli esimene autoriõiguse seadus, mis andis kontrolli originaalautorile, mitte kirjastajale. Suurt mõju avaldas ka 1970ndatel tekkinud “*copy and paste*”. Inimene ei pidanud enam käsitsi kopeerima. Koduinterneti levik tõusis 90ndatel, potentsiaalsed plagieerijad said ligipääsu praktiliselt piiramatule sisule, mida kasutada. Praegu on plagiarism aktiivne aruteluteema nii tehnoloogilisest kui ka eetilisest aspektist, üha suurem pinge on sellel, millised peaksid omistamise reeglid olema. (sammas)

Ajalooline mõjutus võib olla üks põhjustest, miks näiteks kirjanduses või maalikunstis on viitamine palju lihtsam kui tantsus. Ühe erandina saab Eesti näitel välja tuua rahvatantsu, millel on välja arenenud kindel kultuur autoritantsude ja pärimustantsude põhjal, eristada teoseid ning seoses erinevate kirjeldustega on kirja pandud, tantsu juurde on märgitud ka autor või koht, kust on informatsioon tantsu kohta saadud või kes on seade loonud. Üks ühele kopeerimist ja plagieerimist on võimalik kontrollida viitamisega.

2. VIITAMINE

Inspireerumisel ja kopeerimisel ning kopeerimisel ja plagieerimisel on seos autorlusega ning seeläbi ka viitamisega. Käesolevas peatükis keskendun viitamisele ja viitamise kultuurile kunstilises õppeprotsessis. Kuna viitamine on ka vastuvõtjat puudutav nähtus, siis käsitlen ka teadlikku kunsti tarbijat kui viitamise ahela olulist osa.

Ülemaailmsed teadmised põhinevad aja jooksul kogunenud avaldatud töödel. Väga sageli on neid väljaandeid raske leida, kuna näiteks teadlased töötavad paljudes erinevates keeltes ja kõigil on õigus ja kohustus avaldada väljaanne oma emakeeles. See probleem võib olla suurenenud teadussuutlikkuse arenguga kõigis riikides. Seetõttu on tavaline leida sama töö, mis on tehtud või avaldatud erinevates keeltes. Igaüks ütleb, et nende töö oli esimene. Tänapäeval on suurel enamusel juurdepääs teavet täis andmebaasidele, mis võimaldavad kõigil saada täieliku ülevaate konkreetse probleemiga seotud kirjandusest. Teadlased ei viita tavaliselt kas tahtlikult või varasemate töödega mitte tutvumise tõttu. See tekitab arutelu viitamine kui kunst või kohustus. (Lessard 2000)

Viitamine on oluline igas kunstivaldkonnas. Võttes tantsu kui liikumist pole üldjuhul seda esitades võimalik kirja pildis või verbaalselt väljendada, millest on tants inspireeritud või millele koreograaf viidata soovib. See tekitab probleemi, sest suurem vastutus langeb tarbijale/vaatajale/publikule seda läbi liikumise näha. Tarbija võib olla aga võhik ning ei pruugi olla teadlik sellest, mis on olnud varem ja võtab nähtut kui originaali, mida sellest järgmised üritavad järgi teha või sellele viidata.

2.1. Viitamise puudumine õppeprotsessis

Kuna konkreetne viitamise kultuur õppeprotsessis puudub, siis selleks, et jõuda probleemi tuumani tuleks rääkida kunstilises õppeprotsessis kopeerimisest, jäljendamisest ja imiteerimisest. Seda lahti seletades oleks võimalik mõista, mis muutuseid tooks kaasa see kui õppeprotsessi oleks kaasatud kindel viitamise kultuur ja millistel põhjustel see otseselt tantsu õppeprotsessis puudub.

Kunstiajalugu viitab, et kui kunstnik viibib oma keskkonnas, eriti sellises, kus on ka teisi kunstiteoseid, siis loovad kunstnikud ise oma originaalsed kunstiteosed ja väljendusviisid olles samal ajal inspireeritud teiste kunstiteostest. Näiteks võib tuua Jaapani kunstiteosed, mida võib seostada 19. sajandi Euroopa impressionistlike kunstnike poolt tehtud värviliste teostega. Sellel perioodil olid maalikunstnikud Monet ja Van Gogh tugevalt mõjutatud värviliste ja dünaamiliste *ukiyo* maalide poolt. Palju uued maalimisviisid on olnud inspireeritud läbi imitatsiooni. (Okada & Ishibashi 2016, lk 1-3)

Samuti on välja toodud, et imiteerimisel võib olla ka negatiivne mõju, näiteks kui õpilastele antakse näide ja nad loovad sellele väga sarnase pildi. See toetab arusaama, et ideid mõjutavad tihti näited, kuid tõstatab idee erinevusest lihtsa kopeerimise ja uute ideede lisamise olemasolevasse vahel. (samas, lk 1-3) See mõte loob seose inspiratsiooniallika mõttega, kus oluline on näha tuuma mitte üldpilti.

Inimeste teadmisi struktureerivad varem omandatud teadmised, mis piiritlevad uute ideede avastamist ja määratlemise ulatust. Seetõttu tuleks teiste ideedest inspiratsiooni saamiseks, uudsete ideede loomiseks või lahenduste loomiseks kaasata sisemine protsess. Näiteks tegi Karmiloff-Smith uurimuse laste joonistuste põhjal, kus selgus, et kognitiivsed piirangud võivad muutuda abilisteks, mis aitavad kaasa uutele taasloomistele. Ta märkis, et viis, kuidas lapsed asju ümber kirjeldavad ei toimu ainult vananedes, vaid ka tänu kogemustele, mida nad ammutavad oma keskkonnast. (Okada & Ishibashi 2016, lk 3)

Tantsus peaks ilmselt loodav viitamise reeglistik välistama autori varasemalt omandatud

teadmised ja kogemused. Juhul kui neid arvesse võtta, siis saaks iga autor öelda, et viitab oma kogemustele ja teadmistele, mis tundub reeglistiku/süsteemi osana koht, kus tekiks pidevalt vaidlused ning viitamise reeglistik ei hakkaks täitma oma eesmärki. Kunstnikul endal peaks olema see sisemine protsess ehk kriitiline võime analüüsida, kuidas viitamisel inspireerumist kasutada nii, et ei toimuks kopeerimist või plagieerimist. Inimesed omandavad suures mahus teadmisi sündmustest, mida nad ei saa otseselt kogeda, läbi sotsiaalse õppimise protsessi. Jäljendamine on ilmselt sellise õppimisviisi keskmeks, mille juures unustatakse originaalteosele viidata.

Inimesed jäljendavad teiste käitumist, mitte ainult pealiskaudselt, vaid ka kognitiivse protsessi sügavamal tasandil. See tähendab, et kui inimene jäljendab kellegi teise käitumist, jäljendab ta ühtlasi selle inimese eesmärke ja kohandab oma käitumise vastavalt saadud informatsioonile. Näiteks kui lapsed jälgivad pealiskaudset käitumist, mis viib ebaõnnestunud lõpptulemuseni, suudavad nad järeldada käitumise taga olevat kavatsust. Jäljendamist võib kirjeldada sümboolse protsessina, kus inimesed mitte ainult ei jäljenda, vaid konstruktureerivad eesmärke ja mõnikord ka uut vaatenurka. Seega kui inimesed jäljendavad teiste loomingut või tööd, püüavad nad jäljendada selle eesmärki või saavutatavat tulemust, et seejärel seda oma töös tõlgendada. Kui kunstnik üritab mõista teise kunstniku kavatsust, võrreldes seda enda omaga, sunnib see protsess oma tegevust uuesti läbi töötama, mis aitab kaasa uue idee või raamistiku ülesehitamiseks. (samas, lk 3-4) Saavutatavale tulemusele ja eesmärgile viitamine ei tundu tõenäoline, seega on see protsess pigem sisemine ja seda saaks lugeda inspireerumiseks.

Enda sisemised protsessid on alati olemas olnud. Tantsustuudiotest käies ei osanud ma enda jaoks mõtestada, mis olnud enne ja millele tants viitab. Suurem teadvustamine hakkas tekkima alles ülikoolis, kus hakati põhjalikumalt rääkima tantsuajaloost. Suurt rolli võib mängida ka see, kus on tantsuõpetaja ja/või õpilaste huvid. Ei saa väita, et tantsuõpetajad rõhuks sellele, et plagieerimine või üks ühele kopeerimine on aktsepteeritav. Tantsuõpetuses puudub viitamise kultuur, seega on keeruline seda õppeprotsessis rakendada.

Tundub, et kriitiline võime analüüsida ning hoida tantsijana pidevat sisemist protsessi töös

on teisejärguline võrreldes peamise eesmärgiga, mis rõhub tantsutehnika mõistmisele ja selle stiilipuhtale jälgendamisele. Seetõttu on viitamise kultuur puudulik juba õppeprotsessis. Probleem võib seisneda selles, et tundide eesmärk pole selgeks teha, kellele või millele viitamine toimub, vaid olulisemal kohal on tantsutehnika omandamine ja sisemiste protsesside läbimine.

Tantsus, tantsuõpetuses ja selle esitamisel on olulisel kohal ka inimene või inimesed, kes seda näevad ehk kunsti tarbijad. Kujutledes, et siiski on võimalik tekitada viitamise reeglistik/sõnastik, siis tekib tunne nagu võiks tarbija mõista talle edastatavaid viiteid.

2.2. Teadlik kunsti tarbija

Tunnetan, et ise olen vahepealne kunsti tarbija ehk üldtuntud viidetest ja vihjetest saan aru. Mõistan seda, mida ise tarbin ja kogen. Mida vähem käsitletav teema mind kõnetab, seda raskem on mul kui kunsti tarbijal seda mõista. Pole võimalik luua koreograafiat, mis kõnetaks kõiki ja oleks ühtselt mõistetav. Õnneks on maailmas piisavalt inimesi ja seega palju erinevaid arvamusi. Viitamise kultuuris tundub aga olevat oluline tarbija teadlikkus, mis hõlbustab kunstniku tööd.

Prantsuse filosoofi Jaques Rancière'i teooriad haritud vaatajast on radikaalselt erinevad sellest, millega inimesed praegu harjunud on. Need kontseptsioonid võiksid olla arusaam ühiskonnas osalemisest ja esteetilistest sündmustest ning filosoofide, etenduskunstnike ja publiku vastutusest kõrgemal tasandil. Rancière kasutas teatritermineid demokraatliku poliitika kirjeldamiseks. Tema arvates tähendas demokraatia, et inimestel on õigus olla kuulatud, kuid näitlejate ja publiku lõhestumise vaidlustamiseks on vaja võidelda. Demokraatlik poliitika tekib siis, kui haritud vaataja seab kahtluse alla rollide lahususe ning jaotuse inimeste vahel, kes on näitlejad ja kõrvalseisjad. Sellest tulenevalt näivad tänapäeval demokraatliku poliitika kirjeldamiseks kasutatavad teatriterminid esitavat klassikalisele teatristruktuurile väljakutse - lahusus näitleja ja vaatajate rollide vahel. Teatritegijad ja teatris osalev publik loovad üheskoos ruumi kriitilisteks mõtisklusteks. Nii vaadatuna võiks teater nii esteetilise teona kui ka igapäevaelu sündmusena täita olulist rolli

demokraatlikus ühiskonnas. (Breemen 2017, lk 300) Tantsukunstis on publik ja vaataja väga eraldatud. Selle näitlustamiseks toon siinkohal välja Koolitantsu, Eesti ühe suurima tantsuürituse huvihariduse kontekstis. Koolitantsu aastatepikkune areng viitab ka õpetajate ja õpilaste pidevale arengule, kuid publiku ja tantsijatevaheline suhe on aastate jooksul samaks jäänud. Publik istub saalis ja tantsijad on laval. Vaatajaskond kogeb laval toimuvat läbi selle, mida näeb ja tunneb. Kui teadlik kunsti tarbija peaks olema näiteks lapsevanem, siis mis viisil jõuab temani see, millele tantsud Koolitantsul viidata võivad. Nende mõistmine sotsiaalmeedia viidetest tundub vähemtähtsam kui tantsija kohalolu, tehniline sooritus ja positiivne elamus. Olles ise olnud nii tantsija kui ka publiku rollis oleks värskendav näha, et piir publiku ja etendaja vahel lõhutaks.

Rancièrè'i käsitus vaatajast kaasaegses ühiskonnas on keskseks ideeks, et enda vaatamise tingimus tuleb ümber hinnata. Vaataja poole ei tohiks pöörduda teisejärgulise tähtsusega vaid kui vajaliku elemendina, mis loob aktiivselt esimenemistingumusi ja sisu. Vaatamata sellele, et publik on etenduskunsti jaoks ülioluline, on vaataja positsioonil siiski paradoks. Publik peab eraldama end võimest mõelda, et tegu on näitlemise või etendamisega, mitte reaalse olukorraga. Pealtvaatajad struktureeritud teatri kontekstis tegelikult ei osale, kuid on sunnitud staatiliste pealtvaatajate positsiooni. (samas, lk 303)

Nähes tantsuvideoid sotsiaalmeedias või tantse Kuldsel Karikal ja Koolitantsul siis tundub, et publiku roll seisneb vaatajaks olemises, kellele tehtut ette kantakse. See ei peaks olema negatiivse alatooniga, kuid tekitab siiski mõttekoha, et publik peaks suutma mõista konkreetseid viiteid, ilma neid kirjepildis nägemata. Hetkel tundub, et publik ootab rohkem tantsijalt, kui tantsija publikult. Kui defineerida etenduskunsti kui midagi, mis hoomab endas kõiki kunstivaldkondi sealhulgas tantsu, tantsuõpetust ja omakorda tantsuvideoid sotsiaalmeedias, siis peab Rancièrè'i käsitus vaatajast kui üliolulisest elemendist paika. Viitamise puhul tantsuõpetuses on vaataja osalus olulisel kohal, kuna viitamise mõistmine tantsus loob terviku, kõigi osapoolte jaoks.

Rancièrè on välja käinud, et etendustel osalemise ajal julgustatakse vaatajaid looma individuaalseid lugusid tuginedes nende enda varasematele kogemustele. Kunstnikud ei ürita oma vaatenurka publikule peale suruda, pigem pakuvad nad vaatajatele võimalikke

perspektiive. Nad annavad oma ideed vaatajatele, kes saavad neid kasutada oma arvamuse loomiseks laval esitatud teemadel, aga ka oma elus üldiselt. Pealtvaataja poole pöörduakse kui tõlkideni, kes on ühendatud oma mitmekesisuse poolest - neil on võimalus tõlkida etendusi oma isiklikuks otstarbeks. Nad on selles protsessis võrdsed oma ühetaolisuse kui ka mitmekesisuse poolest. Üritused kaasaegses ühiskonnas ja kunstis paluvad tegijaid ja vaatajaid, kes suudavad ise otsustada kuidas nad ümbritsevat teavet kasutavad. Vastutus ei ole seega inimeste aktiivseks sundimise küsimus. Pigem on küsimus ühiskonnas niigi hõivatud positsioonide süvendamiseks ja muutmiseks. Vaataja positsioonis olles loob vaataja kriitilise mõtlemise. (sammas, lk 308-309)

Seega võiks üks variant teadlikust kunsti tarbijast olla kui inimesest, kellel on võime kriitiliselt mõelda ja analüüsida, kuid samal ajal midagi vaadates olla justkui puhas leht ja aktsepteerida, et igal on oma tõlgendus ja vaatenurk. Selleks, et analüüsida peaks tarbijal olema ka lai silmaring kunstivaldkonnas või vähemalt tantsust. Puhta lehena ei saa aga unustada teadlikkust, mis on oluline viidete mõistmiseks. Arvan, et seda lihtsam on laval esitatavat või sotsiaalmeedias kättesaadavat informatsiooni vastu võtta. Olla vaatajana selles valdkonnas tegutsev isik on see kindlasti eelis viidete mõistmiseks, kuid samas võib olla raskendatud suurema üldpildi nägemine ja arusaam valdkonna välistest viidetest.

Kui sotsiaalmeedias olevad tantsuvideod nõuavad samamoodi osalust nagu osalustendused, siis on viitamise kultuur juba sedavõrd raskendatud, et vaatajal/tarbijal on suurem võimalus lahkuda. Põhjus miks sotsiaalmeedias jagatavad tantsuvideod ei pane erilist rõhku viitamisele on soov postitada seda, mis paistab silma ja on õnnestunud ning tõmbab ligi rohkem osalejaid. Seda võib nimetada ka sooviks oma edu teistega jagada. Mis tundub loovat seose taas üksteisest inspeerumisega ning viitamise kultuuri puudumisega.

Tantsul võib olla kolme eri tüüpi vaatajat: süütu silmaga hindaja, tantsuharjutuste tunnustaja ja kriitiline hindaja. Esimene neist on kõige elementaarsem hindamise tase, tal puudub tantsukogemus, kas tantsijana või tantsu pealtvaatajana. See ei tähenda, et see inimene oleks teadmatutes kunstiliste või muude asjakohaste kogemuste suhtes. Mõningaid vihjeid saab selline vaataja tänu kuulmisele ja tajumisele ning leides liikuvast

kehas aspekte, mis ei erine vaataja enda omadest. Teine vaataja on inimene, kes ise tantsuga tegeleb. Tantsuga tegelev inimene võib tantsu vaadates tunda füüsiliste ja kognitiivsete võimete dünaamikat. Näiteks energiat, pinget ja vabastust. Kolmas vaataja ehk kriitiline hindaja hõlmab peegeldavat tõlgendust, mida kasutatakse kriitilises analüüsis. Kriitiline vaataja kui tantsukriitik arvestab, mida tähendab tantsu hindamine publiku jaoks. Ideaalis on tantsukriitikud need, kes suudavad anda hinnangu eelneva kahe vaataja kaalutlusi arvesse võttes ja edastades need arusaadaval kujul. Tantsu hindamine ei pea tingimata tähendama selle tõlgendamist kriitilistel eesmärkidel. (Breemen 2017, lk 347-350)

Seega on kindlat kirjeldust teadliku kunsti tarbijast keeruline sõnastada, sest igal vaatajal on pagas, mis sisaldab tema kogemusi, väärtuseid ja vaatenurki. Kindel on, et mida laiem silmaringiga inimene on ja mida rohkem ta huvitub teda ümbritsevast maailmast seda teadlikum on ta nii kunstist kui ka muust.

Teadliku kunsti tarbija mängiks olulist rolli tantsuõpetuses viitamise kultuuri loomisel. Mina kui sotsiaalmeedia tarbija võiksin teada mida koreograaf on varasemalt teinud ja milline on ta oma loomingus, tundma ära kasutatava muusika ja mõistma miks on just see valitud ning kas muusikapalal on olemas originaalne koreograafia, mis on leitav muusikavideost ning aru saama millise tantsustiiliga on tegu. Need mõtted ei teki, aga siis kui ma mõnda neist tantsuvideodest näen. Esimene reaktsioon on visuaalne huvi- vaadata otsast lõpuni või mitte. Vaadates video täismahus ära on võimalus jätta kommentaar ja/või *like*, et anda märku kas mulle nähtu meeldis. Suudan leida sarnasusi, kui olen sama loo järgi näinud ka mõnd teist tantsuvideot. Nähtu võib mind inspireerida, et tahaksin ise sellist asja teha või millestki sellisest osa võtta. Pigem pakuvad need meelelahutust. Täpsemalt just need tantsuvideod, mis on professionaalselt filmitud ja loodud eesmärgiga, et seda jäädvustada ning sotsiaalmeedias jagada.

3. SOTSIAALMEEDIA TANTSUÕPETUSES

Sotsiaalmeedia mängib COVID-19 leviku tõttu tantsuõpetajate jaoks olulisemat rolli kui kunagi varem. Youtube, Instagram ja TikTok on saanud peamiseks platvormideks, kus tantsuõpetajatel on võimalik end turundada ning oma töid kõigile vaatamiseks jagada. Oma loomingu jagamine kogus esialgu populaarsust näiteks Ameerikas, Uus-Meremaal ja Leedus. Eestis on selliste videode tegemine ja teistele jagamine hoo sisse saanud alles viimase paari aasta jooksul.

Tantsuõpetaja Alar Orula (2018, lk 13) on öelnud:

Tantsukunstis ei ole olemas ühtseid ja õigeid vastuseid – kaasaegsel tantsijal võiks olla isikupära ja karakterit. Tänapäeval on info sotsiaalmeedia kaudu nii lihtsasti kättesaadav, et jääb puudu omanäolistest liikujatest. Õpilased kipuvad paratamatult jäljendama ja kopeerima juba tehtut või nähtut ja on liiga vähe uue otsingul.

Selles peatükis räägin tantsumeediast, minule tekkinud kuvandist tantsust sotsiaalmeedias ning tantsuõpetaja rollist ja vastutusest. Valimisse valisin Eestis tegutsevad tantsuõpetajad, kellel on suurem hulk jälgijaid: Janette Norkko, Eghert-Sören Nõmm, Kristiin Kulpson, Irena Pauku, Laura Pakasaar ja Kristi Veskimäe.

3.1. Tantsumeedia

Tantsumeedias esitatakse tantsu peamiselt või vähemalt sekundaarselt visuaalse kujundina. Tantsumeedia näiteid võib leida Raoul Auger Feuillet (prantsuse tantsu ülesmärkija, avaldaja ja koreograaf) 17. sajandi lõpu/18. sajandi alguse tantsukirjutamissüsteemidest

kuni Louie Fulleri katsetest kanga ja valgusega. Ajalooliselt kõige silmatorkavamad tantsumeedia vormid on seni olnud ekraanipõhised tantsud filmis ja televisioonis Hollywoodi tantsumuusikalidest kuni Bollywoodi filmideni välja. Tantsust kaamera jaoks võib tuua näited nagu Suurbritannias populaarseks saanud tantsu- ja võistlussaated nagu “Soul Train” ja “So You Think You Can Dance”. Tantsumeedia on tantsu kõigis vormides, mis ekraanikandjal võimalik. (Bench 2010, lk 184-185)

Tants sotsiaalmeedias nõuab vähemalt mõne kasutaja osalemist. Vastasel juhul ei saa teose dünaamilisi, kaudseid ja ootamatuid aspekte täielikult realiseerida. Kasutajate osaluse tulemusena jääb sotsiaalmeedias tehtud, sinna jõudev või seda jälgendav töö põhimõtteliselt lahtiseks. Seda saab muuta ja kohandada vastavalt vajadusele või kalduda kõrvale autori plaanist. Kuigi õppevideod ja dokumentatsioonid etendustest on kõik olulised tantsu manifesteerimiseks, ei ole need spetsiifiliselt sotsiaalmeediaga seotud ja ei vaidlusta piiri esineja ja publiku vahel. (samas, lk 185)

Praeguseks on saanud tavaks luua videoid selge kavatsusega, et nendest saaks *viral* videod (videod, mis on saanud populaarseks tänu nende Internetis jagamisele, näiteks YouTube'is). Sellised videod ei ole määratletud nende kavatsuse põhjal, vaid selle järgi, mitu vaatajat videot jagama või koreograafiat järgi tegema saadakse. *Viral* videoid võib võrrelda meemidega, mille algus pole teada. See on midagi, mis lihtsalt juhtub ning keegi ei tea, kuidas täpselt. Samamoodi *viral* videote ja koreograafiatega. Need tekivad alles siis kui publik leiab neis midagi, mis on jagamist väärt - tavaliselt huumor või ootamatu anne. (samas, lk 201-202) Harmony Bench'i kirjutatud artikli põhjal jääb mulje, et tantsumeedia on väga lai mõiste.

TikTok on platvorm, kuhu saab kasutaja teha iga isik, kes omab nutitelefoni ning oskab videot postitada. Kasutajad jagavad ja jälgendavad, sest see on nende meelest jagamist väärt või soovitakse mõnda uut levivat trendi ka ise katsetada. Selles keskkonnas on trendi algatanud autori originaalvideoni jõudmine raskendatud. Videos kasutatud muusikapalale klikkides, peaks jõudma otse koreograafia autorini, kuid tõsiasi on, et alati originaalvideoni siiski ei jõua. Halvimal juhul ei ole viidatud ka artistile, kelle muusikat on kasutatud. Looming on küll autoriõigustega kaitstud, kuid antud platvormil ei ole järjekindlat

viitamise kultuuri ja reeglistiku/süsteemi, mille põhjal saaks originaalvideo postitaja väita, et just tema teatud trendi algatas.

Põhjus, miks saalis olev osaleja eristub ekraani taga olevast on, et sotsiaalmeedias püüavad vaataja pilku ka teised väljundid ning sealses keskkonnas on väga lihtne järgmisele videole klikkida, kui nähtu hetkeks enam huvitav ei ole. Seetõttu võib väita, et publik, kes istub saalis on tähelepanelikum ja jätkusuutlikum vaataja.

Sotsiaalmeedias levivad tantsuvideod ja muud *viral* videod ei tundugi oma olemuselt taotlevat, et võiks eksisteerida kindel viitamise kultuur. Mina kui inimene, kellel on samuti võimalus enda loomingut erinevatel sotsiaalmeedia platvormidel jagada soovin, et oleks võimalik kindel viitamise kultuur tekitada. Sotsiaalmeedias selle loomine tundub mõnevõrra lihtsam, kuna on võimalik luua erinevaid hüperlinke, mis viivad tarbija originaalmaterjalini, mis omakorda aitab kaasa indiviidi teadlikkuse suurendamisele kui tantsusaalis/üritustel/võistlustel.

Sotsiaalmeedias tantsu jagamine on praegu küll populaarsem kui kunagi varem, kuid oma tantsuvideote postitamine on kestnud juba mitu aastat. Seoses sellega on aina olulisem ka omand, autor ja autorlus. Seega viitamise kultuuri loomine tantsuõpetuses võiks alguse saada sotsiaalmeediast ning selle abil liikudes reaalmaailma.

Koolitantsul ja Kuldsel Karikal esitatavad koreograafiad on loodud nii, et neid saaks publikule esitleda ja oleks visuaalselt huvitavad. Hüperlinke aga etendusse võimalik panna ei ole. Kasutades ära nutiseadmeid sellises kontekstis. Võiks saalis oleval publikul olla seade, mis toob erinevad viited välja. See oleks lihtsalt üks variant, mis kasutaks nutiseadmeid pigem positiivsest küljest ära. Nutiseadmete selline kasutus ei tohiks viia fookust ekraanile, vaid peaks siiski jääma laval toimuvale.

3.2. Minule tekkinud kuvand

Olen aktiivne sotsiaalmeedia kasutaja ja näen seal pidevalt videoid, mis on loonud mulle kuvandi tantsust ja tantsuõpetusest. Tantsu jagamisele on kaasa aidanud sotsiaalmeedia platvormide pidev uuendamine, mis on muutnud need seeläbi kasutajasõbralikumaks. Ühest küljest on sellisel viisil loomingu jagamine ainult positiivne, minul kui tarbijal on võimalik seda näha ja võib-olla isegi sellest inspireeruda, ilma et peaksin kodust väljuma. Eriti oluline on see välismaal loodava puhul, kuna tõenäosus, et seda kõike ise kogeda ja päriselt näha saaksin, on üsna väike.

Kindlasti on nii tantsuõpetajatele kui ka nende õpilastele hea oskus õppida kaameraga koostööd tegema. Enne ülikooli õppima asumist käisin tantsustuudiot, kus ei osanud unistadagi, et tund võiks lõppeda õpitu filmimisega ja, et see veebipilve üles laetakse. Filmimine toimus ainult telefoniga ja selleks, et omandatud materjali oleks võimalik enne järgmist tundi korrata ning näha, mida saaks parandada. Nüüdseks on olukord muutunud, kuid see ei tähenda, et tunnis õpitud enam telefoniga üles ei filmitaks, kuid aina rohkem tunduvad tantsustuudiot liikuvat kvaliteetsemate tantsuvideote poole, mida oleks võimalik sotsiaalmeedia platvormide tarbijatega jagada.

Tantsuõpetajad, kes on mulle silma jäänud kui tantsu, filmimise ja sotsiaalmeedia eestvedajatena on: Kristiin Kulpson, Eleri Laanemets, Eghert-Sören Nõmm, Irena Pauku, Laura Pakasaar ja Kristi Veskimäe. Nende videotes on enamasti (Los Angelesest pärit globaalselt praeguseks väga levinud ruumiasetuse ja videovõttega) 3 tantsijat, kes asetsevad kolmnurgas. Videos esitletakse üldjuhul tunnis värskelt õpitud koreograafiat, kus soorituse poolest tugevaim tantsib kõige ees ja teised kaks veidi tagapool. Mida vähem tantsijaid pildil seda lihtsam on mul kui vaatajal hoomata, mis toimub. Kolmest tantsijast tekitatud kolmnurk tõmbab tähelepanu alati esitipus olevale tantsijale, seega pean eraldi vaeva nägema, et ülejäänud kahte ka jälgida. Samas võib see olla aspekt, mida ainult mina tunnetan, sest suuremate grupitantsude puhul koondub samuti tähelepanu kas esimesele reale või siis keskpunkti.

Kuid on ka teist tüüpi tantsuõpetajaid ja koreograafe, kes oma loomingut sotsiaalmeedias jagavad. Julia Koneva, Janette Norkko ja Irena Pauku on loonud uue kihi *workshop*-stiilis videotele, milleks on tantsufilmid. Need ongi mõeldud vaid videoformaadis esitamiseks ning ilmselt jätaksid hoopis teise mulje, kui *workshopi* tantsusaalis kogeda. Arvan, et mõlemad variandid on olulised nii tantsuõpetajate kui ka õpilaste jaoks. Kaamera ees tantsimise kogemust võib tantsijal tulevikus vaja minna nii mitmelgi erineval viisil. Peamise näitena tooksin välja muusikavideod, kuhu kaasatakse tantsijaid. Mitmed tantsuõpetajad ei jaga oma loomingut sotsiaalmeedias üldse.

Üks sotsiaalmeedia negatiivsetest mõjutustest tantsuõpetusele, olles samal ajal positiivne, on selle lihtne kättesaadavus. Kättesaadavat infot tekib nii palju, et kaob ära viitamine ning keeruline on eristada, kes on kellest inspireerunud.

Sotsiaalmeedias nähtud videote põhjal tundub, et on hakanud tekkima alateadlik kopeerimine, kuna tantsuõpetaja, kes sotsiaalmeediat aktiivselt kasutab, saab sealt pidevalt uut informatsiooni. Mina olen nende videode puhul olnud pigem tarbija rollis.

Mõeldes, kuidas ma ise inspireerun, pole ma kunagi väga oma liikumiskeelega tahtnud jõuda samade eesmärkideni kui tantsuõpetaja, kellest ma ei inspireeru. Tantsustuudiotest olid õpetajad, kes olid mu jaoks autoriteedid ja soovisin olla täpselt nagu nemad. Isegi ülikooli tulles tundsin, et tahaksin lõpetades olla sama hea tantsuõpetaja nagu see õppejõud, kes mind kui liikujat edasi viis.

Õnneks või kahjuks on tulnud arusaam, et kellekski teiseks pole mõtet soovida saada, sest see seab ebareaalsed ootused enda suhtes. Ülikoolis on inspiratsioon veelgi olulisemal kohal kui enne, sest tundub, et ilma selleta ei saaks justkui mitte midagi tegema hakata. Juba mõte lavastuse ideest on inspiratsioon millestki, mida olen eelnevalt näinud või kogunud.

Arvan, et sotsiaalmeedial võib olla samasugune mõju tantsuõpetajatele ja tantsijatele. See seab paratamatult ebarealistlike ootuseid ja püüeldakse mingi teadmatu eesmärgi poole. Võimalik, et tants on erand, mis ei saa eksisteerida ilma kopeerimise ja imitatsioonita, kuid

kui koondada fookus ainult sotsiaalmeediale, Koolitantsule ja Kuldsele Karikale, siis hakkab tekkima piisavalt ühiseid jooni ja mustreid. See ei tähenda, et nendel platvormidel tegutsevad tantsuõpetajad ja tantsijad ei pingutaks pidevalt selle nimel, et olla originaalsed. Viitamise kultuuri või kindla reeglistiku olemasolu, mida saaks tantsu luues ja etendades kasutada, aitaks säilitada autori originaalsust. Vähemalt eesmärgil, et harida vaatajaid, tantsu tarbijaid ja loomulikult ka tantsijaid.

TikTok on uus ja väga erandlik sotsiaalmeedia platvorm. 30-60 sekundilised loodud liikumised on mõeldud selleks, et neid matkiks võimalikult palju kasutajaid. 2020 sügisel olin laagripraktika raames Tamsalus tantsuõpetaja, kus märkasin, et lapsed kasutavad TikTok'i äppi väga aktiivselt ning kuuldes mingit kindlat muusikapala, teadsid kõik, mis liikumist selle järgi teha. Hoolimata sellest, mis sõnumit liikumised ja muusika edastasid olid liigutused piisavalt lihtsad ja kiiresti õpitavad, et neid saaks igaüks kopeerida ja jäljendada. Neil lühitantsudel on olemas autor, kuid see ei tundu olulist rolli mängivat, sest eesmärk on, et võimalikult palju inimesi loodud liikumist jäljendaks.

Minule on tekkinud tantsuõpetajast ja tantsust ühest küljest positiivne kuvand, nii tantsijad kui ka tantsuõpetajad naudivad seda, mida nad kaamera ees teevad ja samuti on neil võimalik seda teistega jagada ja kiirelt erinevaid reaktsioone/tagasisidet saada. Negatiivne kuvand on, et mida rohkem neid videoid vaadata seda ühenäolisemaks need lähevad ja tekib tunne, et justkui kõik inspireeruvad üksteist, aga juba sel määral, et võiks toimuda viitamine, kuid kuna kindlat reeglistiku/sõnastiku selleks pole, siis on mõistetav miks viitamine puudub.

3.3. Uuring

Viisin läbi ülevaatliku uuringu. Eesmärgiks oli teada saada, kuidas toimub viitamine Instagramis nähtavate tantsuvideode kirjelduses. Sihipäraseks valimiks olid Eestis tegutsevad tantsuõpetajad, kes on mulle silma paistnud oma tantsulise loomingu kajastamisega sotsiaalmeedias, peamiselt Instagram kuid ka YouTube. Nendeks olid Janette Norkko, Eghert-Sören Nõmm, Kristiin Kulpson, Irena Pauku, Laura Pakasaar ja

Kristi Veskimäe. Valisin just need tantsuõpetajad/koreograafid, sest nad on mulle silma jäänud ja neil on suur jälgijaskond. Vaatasin kasutajate jälgijate arvu, mida nad oma videote alla kirjeldusse märgivad ning kui palju nende postitatud videotel keskmiselt vaatamisi on. Lisaks vaatasin ka teisi tantsuvideosid, kus kasutati sama muusikapala, et analüüsida koreograafiates võimalikke sarnasusi. Peamisteks sarnasusteks tantsuvideos on: tantsijate arv - üks või kolm tantsijat, professionaalselt visuaalselt esteetilise välimusega tantsustuudios filmitud, ning muusikapaladeks on kasutatud kaasahaaravaid pop-lugusid.

Kristiin Kulpsonit jälgib Instagramis 1012 inimest, ta on tantsuõpetaja Viva La Divas ja Goal Diggers Tantsustuudios. Keskmiselt on tema videotel vaatamisi 500-1800. Üldjuhul märgib ta video alla ära, kes on teinud koreograafia, video üles filminud ja kasutatava loo nime ja autori. Vaatasin Kulpsoni Instagrami kontol nelja erinevat videot ning toon ühe tantsuvideo alt leitava kirjelduse näite:

“Dancing my choreo [@goal_diggers_studio](#)

Video by [@leenugraaf_productions](#)

Music by [@pussycatdolls](#) - Buttons”. (Kristiin Kulpson Instagram 2021)

Selle muusikapala järgi võib leida nii mitmeidki teisi videosid, ühiseks jooneks tundub olevat otseselt muusikast lähtumine ja professionaali poolt filmitud ning monteeritud video. Vaadates sama loo originaalselt video YouTube’ist võib eeldada, et Kulpsoni koreograafia on sellest tugevalt inspireeritud.

Janette Norkkol on Instagramis 1432 jälgijat. Tema videod erinevad teistest tantsuõpetajatest, kelle sotsiaalmeediasse postitatud videosid vaatasin. Ta postitab pigem videosid endast tantsusaalis tantsimas, kuid jagab jälgijatega ka lühikesi tantsufilme. Tema videode all on alati märgitud tantsijad, koreograaf, muusika autor ja video autor, kui selleks on vajadust. Keskmiselt on ta videotel 800-1000 vaatamist. Janette Norkko Instagrami kontolt vaatasin viit erinevat tantsuvideot, näitena toon “*THIRDSTORY*” tantsuvideo, mille kirjeldusest võib leida:

“creative/choreography: [@janetteno](#)

camera/editing: [@maarjaeliisabet](#)

dancers: [@carolynveensalu](#) [@vevomars](#) [@juliakoneva](#)[@karmenteesi](#) [@gretapung](#)

place: [@laura_nestor](#)

music: [@wearethirdstory](#) “. (Janette Norkko Instagram 2021)

Eghert-Sören Nõmm Instagrami videote all on alati märgitud koreograaf, tantsijad, tantsustuudio, hashtagid ja muusika autor. Tema videotel on keskmisel 1000-2000 vaatamist ning tal on 7466 jälgijat. Eghert-Sören Nõmme Instagrami kontol vaatasin kuut erinevat tantsuvideot, millest ühe kirjelduses on:

“ [@eghert](#)

 [@noepmusic](#) & [@chinchilla_music](#)

 [@greteounap](#)

 [@lifedancetantsustuudio](#)

[#sir choreography #2020memories](#) “. (Eghert-Sören Nõmm Instagram 2021)

Pannes tantsuvideos kasutatava muusikapala YouTube'i otsingusse ja vaadates ka Instagrami, siis leiab selle loo põhjal vaid mõned teised üksikud koreograafiad. Selle loo puhul on koreograaf inspireerunud pigem muusikast kui muusikavideost.

Irena Pauku on tantsuõpetaja Shate Tantsukoolis ja LifeDance Tantsustuudios. Teda jälgib Instagramis 1895 inimest. Postitatud videode all on alati märgitud koreograaf, tantsijad ning video autor. Videotel on keskmisel 1000-2500 vaatamist. Irena Pauku Instagrami kontol vaatasin kolme erinevat tantsuvideot. Näitena tooksin välja ühe, mille kirjelduses on:

“Choreo by [@irenapauku](#)

Dancing with [@liisakangur](#) [@kfiling](#)

Filmed by [@tikhonov_renat](#)”. (Irena Pauku Instagram 2021)

Selles videos kasutatava muusika järgi võib leida nii mitmeidki teisi koreograafiaid. Vaadates YouTube'ist selle loo muusikavideot oli Pauku samamoodi nagu ka Kulpson eeldatavasti sellest inspireeritud, eesmärk ja sõnum, mida liikumine üritab edasi anda, on sarnased. Samuti on liikumine muusikale omane.

Laura Pakasaart jägib Instagramis 3262 inimest. Tema videote all on alati märgitud koreograaf, tantsijad, video ja muusika autor. Videotel on keskmisel 1000-3000 vaatamist. Laura Pakasaare Instagrami kontol vaatasin nelja erinevat tantsuvideot, millest ühe video kirjelduses on:

“Dancer/Choreo [@laurapakasaar](#)

Camera/Edit [@georg.m.p](#)

Song [@ashanti](#) Only You

Place [@colibristuudio](#)

[#dance](#) [#dancer](#) [#dancevideo](#) [#heels#woman](#) [#sexy](#) [#confidence#motivation](#) [#passion](#) [#love](#) [#videography](#) [#ashanti](#) [#onlyyou](#) [#inspiration](#) [#laurapakasaar](#) [#choreography](#) [#blonde](#) [#womensday](#)”. (Laura Pakasaar Instagram 2021)

Pannes Instagrami otsingusse hashtagid- dance, ashanti ja onlyyou ei tule ühtegi vastet. YouTube'st muusikavideot vaadates võib leida sarnasusi alates sellest, et mõlemas videos on soolotantsija kuni selleni välja, et ka nende kostüümid on sarnased, kuid siiski jääb mulje nagu on tegemist pigem inspireerumise kui kopeerimisega.

Kristi Veskimäe on tantsuõpetaja dotE, Tantsugeen ja Carolina Tantsustuudios. Tal on Instagramis 1213 jälgijat. Videote all on alati märgitud koreograaf ja tantsijad. Keskmiselt on videotel 500-700 vaatamist. Kristi Veskimäe kontolt vaatasin ära viis erinevat tantsuvideot, millest toon näitena välja ühe kirjelduse:

“Dancing with the most amazing girls! [@alisatsitseronova](#) [@laurapakasaar](#)

Choreo by the one and only [@alisatsitseronova](#)

Song “Goodies” [@ciara](#) ”. (Kristi Veskimäe Instagram 2021)

YouTube'ist leiab ka selle loo muusikavideo. Jääb mulje nagu oleks koreograaf pigem insipeerunud muusikapalast endast.

Kõikide nende tantsuõpetajate videote alt leitavad kirjeldused on üsna sarnased. Muusikavideot otsimata, saan mina kui tarbija eeldada, et koreograafia on loodud muusikapalast inspireerumise põhjal.

Vaadates juurde muusikavideoid muutub üldpilt selgemaks, sest tekib mõistmine, mida videos tantsitav koreograafia ise taotleb. Ühiseks jooneks võib lugeda ka pop-muusika kasutamist, mille järgi on võimalik leida ka mitmeid teisi tantsuvideoid. Janette Norkko erineb teistest uuritavatest, kuna tema Instagrami kontole minnes on võimalik näha justkui “toorest materjali”, mis on filmitud tantsusaalis ilma erilise valgustuseta, operaatori ja monteerimiseta. Ei saaks öelda, et üks teisest parem on. Pigem tekib probleem inspireerumise osas. Nähes mitut tantsuvideot sama muusika järgi tekib mul kui tarbijal tunne, et kõik muutub ühtlaseks massiks. See ei tähenda, et puuduks originaalsus, omapära ja hea tehniline sooritus. See kõik muutub häguseks, kuna ühe loo kasutamine saab trendiks ning tekib ületootmine, kuna ka pop-muusika lood on mingiks hetkekes sarnased.

Selle lõputöö uuringu tarbeks kasutatud muusikavideotel puudub enamikul kirjelduses, kes on näiteks teinud koreograafia või video filminud ja monteerinud. Seega muutub minu kui tarbija jaoks automaatselt ainukeseks autoriks muusikavideos olev laulja.

Instagram on väga hea ja lihtsasti kättesaadav platvorm, kus jagada tantsuvideoid jagada. Samas, hakkab see järjest enam sarnanema TikTok'iga, kus kindlale muusikapalale teatud liikumisi luuakse. Mina kui tantsija saan aimduse, millist liikumist kasutada kui kuulen mõnda neist muusikapaladest, võtan kindlasti midagi alateadlikult või teadlikult üle, kuid ei oska soovi korral allikale viidata.

3.4. Tantsuõpetaja roll ja vastutus

Tantsuõpetaja üks ülesannetest on distsiplineerida ja harida õpilasi, et nad teaksid, kust teatud liikumine on tulnud, mis on liigutuste nimed ning kust need pärinevad. Tantsuõpetaja üheks rolliks võiks olla seletada oma liikumiste eesmärki ja mõtet, sest muidu võib juhtuda, et tants kui tervik jääb lihtsalt tantsuõpetaja matkimiseks. Erandiks on kui matkimine ongi eesmärk, kuid ka sel juhul peaks selle õpilastele selgeks tegema.

Õpetajat roll digiajastul nõuab asjatundlikkust ning kiiret kohanemisvõimet, et erinevaid digiprobleeme võimalikult korrektsel lahendada. Pidevad muutused annavad tõuke uue

suuna käsitlemiseks, mis rõhuvad loovusele, algatusvõimele, innovatsioonile, suhtlemisele ja koostööle. Digiajastul on vaja, et õpetajad käiksid ajaga kaasas. Reaalsus on see, et haridusmaailma areng ei ole otseselt proportsioonis õpetaja arenguga. Õpilased on digitaalses maailmas edasi arenenud, samal ajal kui õpetajad võitlevad endiselt teksti traditsiooniga. (Fitria & Suminah 2020, lk 70) Digiareng on oluline, et tulevikus oleks autorile viitamine kiire, lihtne ja mugav ning soodustaks originaalautorile viitamist ning hoiaks ära tahtliku kopeerimise ilma autorile viitamata. Paljud arendavad välja oma videoliikumiskeelt ja ka õpetajad võiksid olla kursis sellega, mida nende õpilased sotsiaalmeedias tarbivad, leida neile viited või kommenteerida seal toimuvat.

Olulist rolli hakkab mängima õpilase ja õpetaja vanusevahe. Tantsuõpetaja, kes on värskest lõpetanud näiteks gümnaasiumi või ülikooli on praegusel ajal digitaalses maailmas sama pädev nagu ta õpilane, mis annab eelise vanema generatsiooni ees. Mida rohkem uuendusi ja muutusi tuleb, seda kergem on sellisel tantsuõpetajal kohaneda. Seega tekib rohkem ühiseid arusaamu õpetaja ja õpilase vahel, mis teeb teadlikkuse arendamise ja viidete selgitamise hõlpsamaks. See ei tähenda, et vanema generatsiooni tantsuõpetajad ei oleks oma töös pädevad, vaid oluline on lihtsalt olla avatud muutustele ja leida viise, kuidas nendega kohaneda.

Õpetaja olemasolu ei näita enam ainult tema karismat, vaid ka seda, kuidas ta suudab muutuvast olukorras kohaneda. Digiajastul nõutakse õpetajatelt, et nad teeksid uuendusi ja oleksid loovad, sest 1980ndate õppesüsteemi tänapäeva õpilased enam ei aktsepteeri. Interneti tehnoloogia kiirenenud arengu tõttu on teave ja teadmised ajutised ning lühikesed. Ajutised teadmised nõuavad isiklike võimete pidevat uuendamist, arendamist ja parandamist. See areng mõjutab tugevalt haridusteadmiste vaatenurgast kuni klassi ees õpetamiseni. See mõjutab kindlasti ka õpetajahariduse ja haridustöötajate maailma, eriti seda, kuidas õpetaja kompetentsid peavad olema suunatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning tänapäeva digiühiskonna arengule. (samas, lk 70) Võimalik, et tantsuõpetaja peamine vastutus endale ja oma õpilastele peaks olema muutuse suhtes kohanemine. Eriti oluliseks on saanud see kohanemine seoses COVID-19 levikuga, kus ka tants on üle läinud veebiõppele.

Õpetaja pädevus ei seisne ainult kohustuses õpilasi kohelda kogemuste, võimete, teadmiste ja õppevahendite põhjal. Sel dünaamilisel digiajastul peavad õpetajad rakendama mitmekanalilist õpet, mis kohtleb õpilasi võimekate õppijatena, kes suudavad õppida ükskõik kus, igal ajal, kellelt tahes, erinevatest allikatest ja kõikjalt. Õpetaja peaks tegutsema abistajana, kes näitab oskusi, mis õpilastel peavad olema. (sammas, lk 71) Seega võib näiteks tuua erinevate tantsutehnikate õpetamise, kus tantsuõpetaja võiks tuua välja viite ehk tehnika algataja/looja. Käisin ise Tallinna Huvikeskus Kullo tantsustuudios, kus õppisime ja katsetasime erinevaid tantsutehnikaid, kuid kahjuks ei saanud ma oma tantsuõpetajatelt infot, kust need pärit on või mis ajalugu nende taga üldse peitub.

Tantsuõpetaja võiks kohelda oma õpilasi kui mõtlemaid indiviide, kes soovivad õpitava teema kohta ka asjakohaseid viiteid. Jällegi saan siinkohal tuua näite ETA Tantsukoolist, kus teatud ajaperioodi vältel anti Limóni moderntantsu tehnika tunde. Esimeses tunnis tutvustas õpetaja, kelle järgi tehnika on nimetatud, mis on selle süsteemid, miks see üldse üldse kasutusel on ja palju muud. See oli teooria, mis toetas praktikat. Mis puudutab tantsuvideoid sotsiaalmeedias, siis nende puhul ei pruugi olla tantsuajaloolist teooriat, mida õpilastele edasta. Võiks aga lahti seletada, kust selline viis tantsu jagada üldse alguse on saanud.

Õpetaja roll keskendub konstrueerimisele, otsimisele ja avastamisele. Varem tõlgendati haridust kui midagi ühesuunalist, mis eeldas eksperdilt teabe edastamist ja õpilastelt ettevalmistatud teadmiste omandamist. Uus viis keskendub õppetegevustele, mis nõuavad õpilaste enesemotivatsiooni ja regulatsiooni. Haridus ei seisne enam selles, kuidas teadmisi ja teavet õpilastele edastada, vaid selles, kuidas aidata õpilastel ise teavet üles leida ning seejärel lasta õpilastel endil kasulikke teadmisi konstrueerida ja luua. Õpetaja ei vastuta enam õpilaste teadvusesse salvestatud teadmiste eest, vaid selle eest, kuidas õpilased on võimelised iseseisvalt teadmisi üles ehitama. (sammas, lk 71-72) Selleks, et õpilased oleks võimelised iseseisvalt teadmisi üles ehitama, on vaja mingit teoreetilist või praktilist põhja, mille andmise eest peaks vastutama tantsuõpetaja. Tundub, et praegu on mõtlevalt tantsija olulisemalt rohkem hinnas kui tantsija, kes ei analüüsi, ei mõtesta ega oma laiemaid teadmisi tantsuvaldkonnast.

Tantsuõpetaja roll ja vastutus tundub olevat võrreldav teadliku kunsti tarbijaga. Seega peaks tantsuõpetaja olema teadlik tantsu tarbija ja võimalusel ka kunstist üldisemalt. Õpetaja vastutus anda edasi rohkem kui oma käekirja liikumises on oluline osa viitamise kultuuri kujundamisel tantsuõpetuses.

Õpetajal on ka moraalne vastutus. Sotsiaalsfääris vastutab õpetaja ka õpilaste enda mõtete arendamise eest, näiteks moraali ja etnilise mitmekesisuse kohta. Seda saab anda sotsiaalsete normide ja keelatud teemade tutvustamise kaudu. Originaalsuse ja kujutlusvõime arendamisel ei tohi unustada, et õpilastele tuleb sisendada inimlikkuse ja sotsiaalse tundlikkuse tunnet. Õpetaja peaks oskama digitaalses maailmas orienteeruda ning seejuures ka sotsiaalset tundlikkust omama. Sotsiaalne tundlikkus on antud juhul võime omandada kultuuriteadmisi ja samuti tundlikkus edukalt kiiresti muutuvast haridusvaldkonnas töötada. (samas, lk 73)

Mina tantsuõpetajana peaksin olema kursis mitte ainult selle, mis tantsumaastikul toimub, vaid ka sellega, mis toimub ühiskonnas ja mida teevad, kuidas suhtlevad ning käituvad minu õpilased nii reaalses elus kui ka sotsiaalmeedia platvormidel. Peaksin suutma olla õpilaste jaoks positiivne autoriteet ja õpetama neid vahet tegema õigel ja valel lastes neil endil selle juures otsustada ja analüüsida ning ka vastu vaielda minu arvamustele ja vaadetele. Viitamise kultuuri jaoks ei saa luua kindlat reeglistikku/sõnastikku ilma, et tantsuõpetajad ise sellele kaasa ei aitaks. Vähemtähtsam pole ka erinevate tantsutehnikate omandamine või õpilaste kui liikujate arendamine. Ainult sellele keskenduses jääb minu kogemuse põhjal tantsuõpetus pealiskaudseks, sest ükskõik kui tantsutehniliselt tugevaks ma end ei treeniks on vaja arusaama, millele kõik need liikumised ja nende esitamised toetuvad. Olgu väljundiks, siis Instagram, YouTube, TikTok, Kuldne Karikas või Koolitants.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö eesmärgiks oli teada saada, milline on viitamise kultuur tantsus ja kui suur on tantsuõpetaja roll ja vastutus oma õpilastele infot edastada ning kursis olla, mis toimub väljaspool enda stuudiot. Selgitada enda kui tantsuõpetaja jaoks välja, millised võimalused on viitamise kultuuri kasutamiseks ning loomiseks tantsus. Töö põhiprobleemiks oli tantsuõpetuses ja tantsus üldiselt puuduv viitamise kultuur.

Antud töö koosneb kolmest peatükist. Lõputöö esimene peatükk seletab inspiratsiooni teooriad, teise autori loometöö kopeerimist ja imiteerimist, plagiaadi päritolu. Teine peatükk käsitleb viitamise puudumist õppeprotsessis ja teadliku kunsti tarbija olulisust. Kolmandas osas viisin läbi uuringu, mille jaoks kasutasin sihipärast valimit. Kirjeldasin tantsumeediat, minule tekkinud kuvandit tantsust ja tantsuõpetusest ning sotsiaalmeedia platvormidelt letavate tantsuõpetaja rolli ja vastutust viitamises.

Tööl oli neli peamist uurimisküsimust:

- 1) Kust jookseb piir kopeerimise ja inspiratsiooni vahel tantsus ning mis on, kust tuleb ja miks inspiratsioon vajalik on?
- 2) Milline on olnud viitamise kultuur tantsuõpetuse õppeprotsessis ning mil määral on see sotsiaalmeedia kasvava kasutuse ajal muutunud?
- 3) Millise kuvandi loob sotsiaalmeedia tantsuõpetajast ja tema edastatavast sisust?
- 4) Milline on tantsuõpetaja roll ja vastutus viitamise kultuuri loomiseks tantsuõpetuses?

Inspiratsioon on vajalik, et üldse tantsus midagi looma hakata. Inspiratsiooni võib jaotada kaheks - tunnetuslik ja väline. Tunnetuslik on inimeses toimuv sisemine protsess ja väline võib olla väliselt nähtav ja kättesaadav. Piiri kopeerimise ja inspireerumise vahel võib eristada nii: kopeerimine on lubatud tegevus kui see toimub õppimise või uute oskuste

omandamise eesmärgil, kuid mitte siis, kui nimetada kellegi teise loomingut enda omaks ilma sellele viitamata - nii saab sellest plagiaat. Inspireerumise puhul tuleks vaadata töö tuuma ning selle ümber oma idee luua, et sellest ei saaks kopeerimine. Tantsus muudab selle piiri häguseks fakt, et kopeerimine on osa õppeprotsessist.

Viitamise kultuur tantsuõpetuses/-kunstis on olnud puudulik, kuna õppeprotsessis eksisteerib peamiselt kopeerimine, jäljendamine ja imiteerimine. Olulisel kohal on teadlik kunsti tarbija, keda võib kirjeldada kui inimest, kes on laia silmaringiga kunstis üldiselt või vähemalt tantsus. Samuti on teadlikul tarbijal kriitiline võime mõelda ja analüüsida kättesaadavat infot. Tarbija, kes mõistab viitamist, on kasuteguriks, sest suudab luua terviku kõigi osapoolte jaoks. Viitamise kultuurist olulisemal kohal on olnud tantsutehnika omandamine ja sisemiste protsesside läbimine. Ajal, kus sotsiaalmeedia kasutus on tõusnud, ei ole viitamise kultuuri puudulikkus muutunud.

Minule loob sotsiaalmeedia tantsuõpetajast ja tema edastatavast sisust ühes küljest positiivse kuvandi, kuna on palju lihtsasti kättesaadavat infot, mis võimaldab üksteisest inspireeruda. Samas on sellel negatiivne aspekt, kuna on tekkinud alateadlik kopeerimine mistõttu muutuvad kõik tantsuvideod mingil hetkel ühenäoliseks ja oleks vaja viitamise reeglistikku/sõnastiku, mis selle tekkimist vältida aitaks.

Viisin läbi ülevaatliku uuringu, mille sihipäraseks valimiks olid Eestis tegutsevad tantsuõpetajad (Kristiin Kulpson, Janette Norkko, Eghert-Sören Nõmm, Laura Pakasaar, Irena Pauku ja Kristi Veskimäe) kes on mulle silma paistnud oma tantsulise loominguga kajastamisega sotsiaalmeedias, peamiselt Instagramis kuid ka YouTube'is. Selgus, et kõikide nende tantsuõpetajate videote alt leitavad viited on üsna sarnased - koreograafia autor, tantsijad, pop-muusika autor ning video filmija ja monteeriija. Janette Norkko erines teistest uuritavatest, kuna tema Instagrami kontole minnes on võimalik näha justkui "toorest materjali", mis on filmitud tantsusaalis ilma erilise valgustuseta, operaatori ja monteerimiseta. Kõrge produktsiooniga videoid, mida ta postitab, saab nimetada lühikesteks tantsufilmideks (näiteks "THIRDSTORY").

Minu kui tantsuõpetaja roll ja vastutus võiks olla kursis olemine, mitte ainult sellega, mis

toimub tantsumaastikul, vaid ka sellega mis toimub ühiskonnas ning kuidas suhtlevad ja suhestuvad ja ammutavad informatsiooni minu õpilased nii reaalses kui ka sotsiaalmeedia platvormidel. Peaksin olema õpilaste jaoks positiivne autoriteet ja õpetama neid vahet tegema õigel ja valel, lastes neil endil seejuures otsustada ja analüüsida. Olema valmis kohanema muutustega ning tegema õpilastele arusaadavaks, kust pärineb ja mis taust on informatsioonil ning liikumisel, mida ma neile edastan.

Tantsuõpetuses puudub viitamise kultuur, kuidas seda ei saa luua koostamata kindlat reeglistikku/sõnastiku kui tantsuõpetajad ise sellele kaasa ei aita. Vähemolulised pole ka tantsijad ise ning tarbijad. Selle reeglistiku/sõnastiku koostamine peaks algama sotsiaalmeediast (Instagram, YouTube ja TikTok), kuna nendel platvormidel on võimalik luua hüperlinke, mis viiksid tarbija originaalmaterjalini. Hüperlinkide loomiseks näiteks Koolitantsul ja Kuldsel Karikal oleks vaja kaasata nutiseadmeid. Põhifookuseks peab seejuures jääma laval toimuvale, mitte ekraanile. Lõputöös selgus, et valimis olevad tantsuõpetajad arendavad viitamise kultuuri viidates sotsiaalmeedias originaallikale, kuid ühist tantsuõpetajate viitamise reeglistikku pole tekkinud.

KASUTATUD ALLIKAD

1. **Bailey, J. 2019.** 5 Historical Moments that Shaped Plagiarism: Plagiarism Since the Dawn of Language.
<https://www.turnitin.com/blog/5-historical-moments-that-shaped-plagiarism>, (7.01.2021).
2. **Bench, H. 2010.** Screendance 2.0: Social Dance Media. *Participations: Journal of Audience & Reception Studies*, No 7, p. 184-214.
3. **Bradley, S. 2013.** The Line Between Inspired By And Copied From And How To Stay On Its Right Side.
<https://vanseodesign.com/web-design/inspired-by-copied-from/>, (10.03.2021).
4. **Breemen, A. 2017.** Audience participation and responsibility. *Performance Philosophy*, No 2, p. 299-309. DOI: 10.21476/PP.2017.2267.
5. **Bresnahan, A. 2017.** Dance Appreciation: The View From the Audience. *Aesthetics: A Reader in the Philosophy of the Arts*, No 4, p. 347-350.
6. Ciara - Goodies ft. Petey Pablo. [muusikavideo].
7. **Dimitrakopoulou, S. 2016.** (Il)legitimate Performance: copying, authorship and the canon. [Magistritöö]. City University of London Institutional Repository. London.
8. **Eesti õigekeelsussõnaraamat. 2018.** Plagiaat.
<https://www.eki.ee/dict/qs2018/index.cgi?C03=1&Q=plagiaat>, (25.03.2021).
9. **Fitria, H. & Suminah, S. 2020.** Role of Teachers in Digital Instructional Era. *Journal of Social Work and Science Education*, No 1, p. 70-77.
10. **Kaufman, B. S. 2011.** Why inspiration matters.
<https://hbr.org/2011/11/why-inspiration-matters>, (17.04.2021).
11. **Kulpson, K. 2021.** Instagram. <https://www.instagram.com/p/CMKzhtmJbou/>, (12.04.2021)

12. **Lessard, A. R. 2000.** Is referencing an art or an obligation? *Optical Engineering.*, No 39.
13. **Muino, T. (Režissöör). 2021.** Cardi B- Up. [muusikavideo].
14. **Norkko, J. 2021.** Instagram. <https://www.instagram.com/tv/CBs-K8JBGlE/>, (12.04.2021).
15. **Nõmm, S. E. 2021.** Instagram. <https://www.instagram.com/p/CIWfh4PHvNE/>, (12.04.2021).
16. **Okada, T. and Ishibashi, K. 2016.** Imitation, Inspiration and Creation: Cognitive Process of Creative Drawing by Copying Others' Artworks. *Cognitive Science: A Multidisciplinary Journal*, No 41, p. 1804- 1837. DOI: 10.1111/cogs.12442
17. **Pakasaar, L. 2021.** Instagram. <https://www.instagram.com/p/CMH4B5MJXf9/>, (15.04.2021)
18. **Pauku, I. 2021.** Instagram. <https://www.instagram.com/p/CLKbkOgHMWC/>, (15.04.2021).
19. **Sööt, A. 2018.** Kaasaegne tantsupedagoogika: käsiraamat. Eesti tantsukunsti ja tantsuhariduse liit.
20. The Pussycat Dolls- Buttons ft. Snoop Dogg. 2009. [muusikavideo].
21. **Veskimäe, K. 2021.** Instagram. <https://www.instagram.com/p/CLCjkCRpXNJ/>, (12.04.2020).
22. **Willcox, A. M. 1895.** Theories of Inspiration. *The Journal of Religion*, No 3, p. 169-180.

SUMMARY

The title of this thesis is “Reference Culture In Dance Teaching”. It discusses the problem that there is a lack of culture referring to other (dance) artist work in dance teaching.

The purpose of this thesis is to find out the culture of referencing in dance and what role and responsibility do dance teachers have in passing on information to their students as well as being aware of what advancements are being made outside of their own studio.

This thesis has four main research questions:

- 1) Where does the line between copying and inspiration in dance run, what is it, where does it come from and why is it needed?
- 2) What has been the culture of referencing in the learning process of dance teaching and to what extent has it changed with the increasing use of social media?
- 3) What image does social media create of dance teachers based on the content they share?
- 4) What is the role and responsibility of a dance teacher in creating a culture of reference in dance teaching?

This thesis uses a qualitative research method. My role and responsibility as a dance teacher could be to be aware of not only what is happening in the dance landscape, but also what is happening in the society and how my students communicate and absorb information both from the real world and from social media platforms. I should be a positive authority to my students and teach them to distinguish between right and wrong by letting them decide and analyze for themselves, also I must be prepared to adapt to change and pass on the culture and background of dance movement information to my students.

There is no reference culture in dance teaching and it cannot be created without compiling a specific set of rules and vocabulary if the dance teachers themselves do not contribute to

it, also the efforts of dancers themselves and the consumers are important. The compilation of these rules and vocabulary should start with social media (Instagram, YouTube and TikTok), as these platforms can create hyperlinks to the consumer's original material. With this Koolitants and Kuldne Karikas would require the use of smart devices. But the main focus should stay on the stage, not on the screen. The thesis revealed that the dance teachers in the study develop a culture of referencing by referring to the original source on social media, but there is no common set of rules for referral in dance.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Margaret Rooste,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Viitamise kultuur tantsuõpetuses”, mille juhendaja on Ele Viskus, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Margaret

Rooste

22.04.2021